

УДК 004.002(477)(043):656.13

ФУРМАНЧУК Є., кандидат юридичних наук

ІНФОРМАЦІЙНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОВАДЖЕННЯ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

***Анотація.** У статті досліджуються інформаційно-правове забезпечення провадження господарської діяльності та шляхи удосконалення такого провадження в інформаційній сфері в Україні.*

***Ключові слова:** господарська діяльність, інформаційно-правове забезпечення, інформаційно-правове забезпечення провадження господарської діяльності.*

***Аннотация.** В статье исследуются информационно-правовое обеспечение осуществления хозяйственной деятельности и пути совершенствования такого производства в информационно сфере в Украине.*

***Ключевые слова:** хозяйственная деятельность, информационно-правовое обеспечение, информационно-правовое обеспечение осуществления хозяйственной деятельности.*

***Summary.** The article deals with the informational and legal support of implementation the conducting of economical activity and ways of improvement of such procedures in the information sector in Ukraine.*

***Keywords:** economic activity, the informational and legal support, the informational and legal support of implementation the conducting economical activity.*

Постановка проблеми. В умовах ринкової економіки держава відіграє одну із найважливіших ролей у сфері господарювання, у встановленні та забезпеченні господарського порядку в державі, забезпеченні прав і свобод людини під час провадження господарської діяльності.

Господарська діяльність є важливою в економічному розвитку України та виступає як одне з основних джерел наповнення дохідної частини державного бюджету, забезпечення фінансування економічних і соціальних програм.

Однак, в сучасних умовах провадження господарської діяльності в Україні залежить від ефективного використання інформаційних ресурсів, що є основою інформаційного забезпечення будь-якої сфери життєдіяльності держави. Враховуючи те, що постійні зміни соціально-економічних реалій у нашій державі вимагають постійного удосконалення правового регулювання суспільних відносин, усунення правових колізій у практиці правозастосування у господарській сфері, інформаційно-правове забезпечення провадження господарської діяльності в Україні набуває особливої актуальності.

Проблемам інформаційно-правового забезпечення та удосконалення чинного інформаційного законодавства присвячені роботи таких вчених як: Арістової І.В., Баранова О.О., Бачила І.Л., Брижка В.М., Калюжного Р.А., Копилова В.А., Фурашева В.М., Цимбалюка В.С. та інших. Тим не менше дослідження інформаційно-правового забезпечення провадження господарської діяльності в Україні не висвітлено в достаточній для її практичної реалізації.

Метою роботи є визначення основних напрямів політики у інформаційній сфері щодо забезпечення провадження господарської діяльності.

Виклад основного матеріалу. Сучасний стан розвитку економіки потребує використання науково-обґрунтованих методів збору, аналізу, обробки та застосування інформації і її взаємопов'язаних форм, що має сприяти розвитку господарської сфери.

Являючись відомостями або даними, які можуть зберігатися на матеріальних носіях або відображатися в електронному вигляді, інформація становить основу провадження господарської діяльності в Україні, є невід’ємною, органічною частиною управління, що забезпечує комплексність і ефективну взаємодію всіх його елементів. Без налагоджених потоків інформації жодна з функцій управління не може функціонувати на належному рівні [1; 2, с. 12].

Інформація відіграє важливу роль у сфері провадження господарської діяльності в Україні, дозволяє орієнтуватися в ситуації, планувати свої дії, відстежувати результативність заходів, що проводяться, ухилятися від несподіванок, маніпулювати окремими людьми і організаціями людей (угрупованнями) [3, с. 28-29]. Без інформації органи державної влади не матимуть можливості ефективно виконувати визначенні завдання та функції у сфері провадження господарської діяльності, здійснювати аналітичну роботу, планувати, надавати практичну допомогу, контролювати та охороняти.

Держава, створюючи умови для нормального економічного функціонування і подальшого розвитку виробництва та обороту товарів, оптимального співвідношення приватних та публічних інтересів при здійсненні господарської діяльності, дотримання законності при провадженні господарської діяльності, забезпечує доступ кожного до інформації, забезпечує рівні можливості щодо створення, збирання, одержання, зберігання, використання, поширення, охорони, захисту інформації; забезпечує відкритість та прозорість діяльності суб’єктів владних повноважень; створення інформаційних систем і мереж інформації, розвиток електронного урядування; постійне оновлення, збагачення та зберігання національних інформаційних ресурсів; забезпечує інформаційну безпеку України [1].

Інформаційно-правове забезпечення провадження господарської діяльності в Україні – це складний процес, що являє собою отримання, обробку, аналіз, зберігання та накопичення інформації у базах даних та використання цих відомостей у повсякденному житті. Метою інформаційно-правового забезпечення провадження господарської діяльності є те, щоб на базі зібраних початкових даних, отримати оброблену, узагальнену інформацію, яка має стати основою для прийняття управлінських рішень. Ця мета досягається шляхом збирання первинної інформації, її зберігання, розподілу між структурними підрозділами відповідних державних органів та їхніми працівниками, підготовки до переробки, надання її органу управління в переробленому вигляді, аналізу, забезпечення прямих і зворотних зв’язків у її циркуляції, організації документообігу тощо [4, с. 75].

Обсяг інформації, що надходить і переробляється органами державної влади у сфері провадження господарської діяльності, збільшується і вимагає застосування сучасних наукових методів і засобів опрацювання інформації, підвищення ефективності роботи усіх служб за рахунок використання сучасних засобів комп’ютерної техніки, новітніх інформаційних технологій, удосконалення системи інформаційного забезпечення діяльності державних органів у даній сфері.

Інформаційні технології охоплюють усі провідні аспекти господарської діяльності, впливають на рівень і темпи соціально-економічного, науково-технічного і культурного розвитку. Взаємодія органів державної влади та органів місцевого самоврядування між собою у сфері господарської діяльності потребує використання інформаційно-телекомунікаційних технологій та дієвого функціонування інфраструктури міжвідомчої автоматизованої інформаційної взаємодії органів державної влади та органів місцевого

самоврядування між собою, що сприяють підвищенню відкритості та прозорості діяльності.

Так, наприклад, особа, яка вирішила провадити господарську діяльність, повинна пройти процедуру державної реєстрації як суб'єкт господарювання. Проведення державної реєстрації юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців включає в себе перевірку інформації та комплектності документів, які подаються державному реєстратору, та повноти відомостей, що вказані в реєстраційній картці; перевірку документів, які подаються державному реєстратору, на відсутність підстав для відмови у проведенні державної реєстрації; внесення відомостей про юридичну особу або фізичну особу - підприємця до Єдиного державного реєстру. Державний реєстратор повинен передати органам державної статистики, державної податкової служби, Пенсійного фонду України інформацію з реєстраційних карток про вчинення реєстраційних дій, у тому числі щодо створення або ліквідації відокремлених підрозділів юридичних осіб [5]. Таким чином, надання адміністративних послуг, що передбачають міжвідомчу взаємодію декількох органів державної влади та органів місцевого самоврядування, пов'язане із значною втратою часу, і є наслідком відсутності взаємодії між відповідними відомчими інформаційними системами.

У Європі процедура державної реєстрації спрямовується до максимального спрощення та пришвидшення, тобто є можливість знайти необхідні бланки на Інтернет сторінці органу, що проводить реєстрацію, та заповнити і відіслати їх у електронному форматі протягом однієї доби. Наша система передбачає дещо інший підхід: є можливість знайти форми й у електронному вигляді, але є необхідність принести їх до відповідальної особи, яка зробить реєстраційну дію. Лише після цього заявнику надається свідоцтво про державну реєстрацію та інші документи, а створюваний суб'єкт господарювання вноситься до відповідного електронного реєстру.

Використання інформаційних технологій тісно пов'язано з питанням надійності їх функціонування та забезпеченням безпеки такої інформації, усунення можливості витоку інформації, порушення її цілісності. Від обсягу, швидкості та якості обробки інформації значною мірою залежить ефективність управлінських рішень, зростає значення методів управління з використанням інформаційних технологій соціальними та економічними процесами, фінансовими і товарними потоками, аналізу та прогнозування розвитку внутрішнього і зовнішніх ринків.

Сьогодні особливої уваги потребує розвиток інформатизації органів державної влади, що здійснюють державний нагляд та державний контроль у сфері господарської діяльності, запровадження електронного урядування (електронного офісу – електронної пошти, канцелярії, секретаріату, архіву), безпаперового документообігу [6, с. 91].

Відповідно до Закону України “Про Концепцію Національної програми інформатизації” інформатизація являє собою сукупність взаємопов'язаних організаційних, правових, політичних, соціально-економічних, науково-технічних, виробничих процесів, що спрямовані на створення умов для задоволення інформаційних потреб, реалізації прав громадян і суспільства на основі створення, розвитку, використання інформаційних систем, мереж, ресурсів та інформаційних технологій, створених на основі застосування сучасної обчислювальної та комунікаційної техніки.

Національна програма інформатизації у сфері провадження господарської діяльності формується, виходячи з довгострокових пріоритетів соціально-економічного, науково-технічного, національно-культурного розвитку країни з урахуванням світових напрямів розвитку та досягнень у сфері інформатизації і спрямована на забезпечення розвитку даної сфери, так і економіки в цілому, створення

умов для інтеграції України у світовий інформаційний простір відповідно до сучасних тенденцій інформаційної геополітики [7].

Під час формування програми інформатизації у сфері провадження господарської діяльності здійснюється комплекс заходів щодо розроблення, узгодження та затвердження завдань (проектів) інформатизації, зокрема інвестиційного характеру, узгоджених за часом, складом виконавців, використанням певних матеріально-технічних, інформаційних, людських, фінансових та інших ресурсів, метою яких є створення інформаційних і телекомунікаційних систем, засобів інформатизації та інформаційних ресурсів, що відповідають певним технічним умовам і показникам якості [8].

Інформатизація у сфері провадження господарської діяльності являє собою комплекс взаємопов'язаних окремих завдань, що спрямовані на реалізацію державної політики та пріоритетних напрямів створення сучасної інформаційної інфраструктури України за рахунок концентрації та раціонального використання фінансових, матеріально-технічних та інших ресурсів, виробничого і науково-технічного потенціалу держави, а також координації діяльності державних органів, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій усіх форм власності і громадян у сфері інформатизації.

В умовах створення ринкових відносин одним із важливих завдань є підвищення ефективності функціонування галузей за рахунок оптимізації структури виробництва і транспортних засобів та необхідної координації робіт усіх управлінських підрозділів. З цією метою необхідно створити комплекс автоматизованих систем оброблення даних та управління різного рівня і призначення, які взаємопов'язані на принципах технологічної, організаційної, документаційної, програмної та інформаційної сумісності та які утворюють цілісну інформаційну інфраструктуру.

Основними складовими національної інформаційної інфраструктури є: обчислювальна та комунікаційна техніка, телекомунікаційні мережі, бази і банки даних та знань, інформаційні технології, система інформаційно-аналітичних центрів різного рівня, виробництво технічних засобів інформатизації, системи науково-дослідних установ та підготовки висококваліфікованих фахівців [7].

Інформатизація сприяє забезпеченню національних інтересів, покращення керованості економікою в цілому, так і у сфері провадження господарської діяльності. Створення програм, проектів (або їх частин), які спрямовані на розвиток та інтеграцію інформаційних системи, мереж, ресурсів та інформаційних технологій, створення комплексу автоматизованих систем оброблення даних та управління різного рівня покликано підвищити ефективність діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування.

Для підвищення рівня інформатизації сфери провадження господарської діяльності в Україні необхідно здійснити ряд взаємопов'язаних проектів, спрямованих насамперед на розвиток телекомунікаційного середовища, створення потужних інформаційних ресурсів, застосування комп'ютерних інформаційних технологій на всіх рівнях управлінської діяльності. При цьому держава повинна забезпечити системність, комплексність і узгодженість розвитку такої інформатизації з використанням при цьому традиційних та нетрадиційних форм і методів супроводження та контролю.

Особливістю інформатизації у сфері провадження господарської діяльності є те, що даний напрям пов'язаний з обробкою великого обсягу різноманітної інформації, що надходить із значної кількості джерел, з високими вимогами до швидкості і форми її надання, достовірності, актуальності, безпеки інформації. Тому створення комплексу інформаційних технологій та засобів інформатизації для збору, зберігання, аналізу і

обробки великих обсягів інформації провадження господарської діяльності забезпечить ефективну роботу органів державної влади та органів місцевого самоврядування.

Однак, незважаючи на стрімкий розвиток інформаційно-комунікаційних технологій та широке застосування їх у державному управлінні при провадженні господарської діяльності в Україні, нерозв’язаними залишаються такі проблеми:

- 1) відсутність національної системи індикаторів (параметрів) оцінювання стану електронного урядування;
- 2) відсутність єдиних стандартів та регламентів функціонування системи електронного документообігу з використанням електронного цифрового підпису, а також ведення державних інформаційних ресурсів, адаптованих до міжнародних;
- 3) недосконалість нормативно-правової і методологічної бази, що дає змогу органам державної влади та органам місцевого самоврядування, громадянам і суб'єктам господарювання функціонувати в умовах інформаційного суспільства;
- 4) неврегульованість на законодавчому рівні питання надання адміністративних послуг та звернення громадян до органів державної влади та органів місцевого самоврядування через Інтернет;
- 5) відсутність інтегрованої системи національних інформаційних ресурсів та інформаційної взаємодії органів державної влади та органів місцевого самоврядування;
- 6) обмеженість доступу громадян та суб'єктів господарювання до інформаційних ресурсів органів державної влади та органів місцевого самоврядування;
- 7) низька якість та недостатня кількість адміністративних послуг, що надаються громадянам і суб'єктам господарювання із застосуванням електронних засобів;
- 8) недосконалість діючих Урядового порталу, веб-сайтів органів державної влади та органів місцевого самоврядування, що не забезпечують інтерактивний режим функціонування та надання адміністративних послуг у режимі “єдиного вікна”;
- 9) обмеженість можливостей систем електронного документообігу органів державної влади та органів місцевого самоврядування;
- 10) відсутність єдиних форматів та протоколів електронного цифрового підпису;
- 11) низький рівень обізнаності державних службовців, представників місцевого самоврядування та громадян щодо суті та переваг електронного урядування;
- 12) повільність процесів інформатизації бібліотек, архівів, музеїв, що може призвести до поглиблення “інформаційної нерівності”;
- 13) недостатність необхідних фінансових та матеріально-технічних ресурсів і неефективне їх використання [9].

Висновки.

Україна, здійснюючи свою політику у інформаційній сфері як в цілому, так і у сфері провадження господарської діяльності, повинна зосередити увагу на розвитку національної інформаційної інфраструктури та її інтеграції із світовою інфраструктурою; державної підтримки нових “електронних” секторів економіки (торгівлі, надання фінансових і банківських послуг тощо); створенні загальнодержавних інформаційних систем, державній підтримці використання новітніх інформаційно-комунікаційних технологій засобами масової інформації; становленню електронних форм взаємодії між органами державної влади та органами місцевого самоврядування і фізичними та юридичними особами; вдосконаленню законодавства з регулювання інформаційних відносин; покращенню стану інформаційної безпеки в умовах використання новітніх інформаційно-комунікаційних технологій.

Забезпечення розвитку електронного урядування у сфері провадження господарської діяльності в Україні повинне забезпечити захист прав громадян на доступ

до державної інформації, залучення громадян до участі в управлінні державними справами; удосконалення технології державного управління; підвищення якості управлінських рішень; організація надання послуг громадянам і суб'єктам господарювання в електронному вигляді з використанням Інтернету та інших засобів, насамперед за принципом “єдиного вікна”; деперсоніфікація надання адміністративних послуг з метою зниження рівня корупції в державних органах; організація інформаційної взаємодії органів державної влади та органів місцевого самоврядування на базі електронного документообігу з використанням електронного цифрового підпису [9].

Таким чином, для належної організації інформаційно-правового забезпечення провадження господарської діяльності в Україні необхідно здійснювати зважену управлінську діяльність у даній сфері, розробити, упорядкувати необхідні заходи та режими отримання, зберігання, поширення й використання суспільно значущої інформації, створити розвинену інфраструктуру інформаційного забезпечення провадження у даній сфері.

Використана література

1. Про інформацію : Закон України від 2.10.92 р. № 2657-XII // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1992. – № 48. – С.650
2. Брижко В. Інформаційне право та правова інформатика у сфері захисту персональних даних : монографія / [В. Брижко, М. Гуцалюк та ін.] ; за ред. д.е.н., професора, члена-кореспондента АПрН України М. Швеця. – К. : НДЦПІ АПрН України, 2005. – 334 с.
3. Брижко В.М. е-боротьба в інформаційних війнах та інформаційне право : монографія / [В.М. Брижко, М.Я. Швець та ін.] ; за ред. д.е.н., професора, члена-кореспондента АПрН України, М. Швеця. – К. : НДЦПІ АПрН України, 2007 р. – 234 с.
4. Державне управління: словник-довідник / [уклад. : В.Д. Бакуменко та ін.] ; за заг. ред. В.М. Князева, В.Д. Бакуменка]. – К. : УАДУ, 2002. – 228 с.
5. Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців : Закон України від 15.05.03 р. № 755-IV // Відомості Верховної Ради (ВВР). – 2003. – № 31-32. – Ст. 263.
6. Цимбалюк В.С. Вступ до інформаційної культури та інформаційного права / [В.Д. Гавловський, Р.О. Калюжний, В.С. Цимбалюк, О.І. Яременко та ін.] ; за заг. ред. М.Я. Швеця, Р.А. Калюжного. – Ужгород : ІВА, 2003. – 240 с.
7. Про Концепцію Національної програми інформатизації : Закон України від 4.02.98 р. № 75/98-ВР // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1998. – № 27-28. – 182 с.
8. Про затвердження Положення про формування та виконання Національної програми інформатизації : Постанова Кабінет Міністрів України від 31.08.98 р. № 1352. – Режим доступу : [//www.rada.gov.ua](http://www.rada.gov.ua)
9. Про схвалення Концепції розвитку електронного урядування в Україні : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 13.12.10 р. № 2250-р. – Режим доступу : [//www.rada.gov.ua](http://www.rada.gov.ua)

~~~~~ * * * ~~~~~